
Наталія МАЧИНСЬКА
(Львів, Україна)

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Професійна підготовка майбутніх фахівців освіти завжди перебувала і залишається предметом наукових дискусій. Максимальної уваги та зацікавленості професійна підготовка майбутніх фахівців потребує і зараз, коли освітній процес в Україні проходить в умовах воєнного стану. Повномасштабне вторгнення росії змусило усі освітні інституції апробувати нові технології організації освітнього процесу, щоб забезпечити максимально ефективну підготовку дітей та молоді.

Наше дослідження присвячене аналізу педагогічних умов, яких варто дотримуватися при організації професійної підготовки майбутніх вихователів саме в умовах воєнного стану.

Уже два роки поспіль вітчизняні заклади вищої освіти частково або повністю змінили формат організації освітнього процесу: очний, змішаний, дистанційний. Провідним напрямом є питання безпеки його учасників, що має бути на першому місці при визначенні формату проведення навчальних занять в освітніх інституціях. Важливим аспектом у цьому вважаємо особливості організації саме практичної складової професійної підготовки майбутніх фахівців в умовах закладу вищої освіти.

В аналітичній довідці, підготовленій викладачами Київського університету імені Бориса Грінченка, зазначено певні особливості організації вищої освіти в Україні саме в умовах воєнного стану, зокрема:

– значна кількість вітчизняних та європейських вишів запропонували студентам, що виїхали з особливо небезпечних ре-

гіонів України, безкоштовно прослуховувати певні дисципліни за місцем їхнього поточного проживання, що є формою академічної мобільності;

- потенційно деякі студенти можуть вирішити повноцінно перейти на навчання до нового університету, який створює умови для здобуття імовірно більш якісної освіти в офлайн-форматі, що є ризиком для переміщених закладів освіти втрати частини студентів;

- ефективна організація дистанційного навчання залежить від електронних ресурсів, що працюють на серверному обладнанні закладів освіти; переміщені університети мали великий ризик втрати доступу до важливої інформації, що зберігається в електронному вигляді тощо [1, с. 57].

Ми погоджуємося з авторами, які зазначають, що першочергової уваги потребують проблемні питання в галузі вищої освіти, спричинені війною, зокрема:

- відновлення й розвиток інфраструктури закладів фахової передвищої та вищої освіти, що зазнали руйнувань і пошкоджень;

- відновлення кадрового потенціалу закладів освіти через значний відтік конкурентоспроможних педагогічних та науково-педагогічних працівників за кордон або в інші регіони країни;

- функціонування системи освіти в умовах обмеженого фінансування через зменшення обсягів бюджетних видатків у зв'язку з руйнацією економіки [2, с. 150].

Означені питання є також важливими у контексті організації освітнього процесу професійної підготовки майбутніх вихователів ЗДО в умовах закладу вищої освіти. Спираючись на набутий досвід, беручи до уваги сучасні вітчизняні дослідження цієї проблематики, ми обґрунтовуємо низку умов, які, на нашу думку, зможуть забезпечити ефективну підготовку майбутніх вихователів в умовах воєнного стану. Проаналізуємо їх:

1. Першочерговим завданням організації освітнього процесу є створення безпечних умов усім учасникам, а це насамперед – підготовка безпечних місць (сховищ) для перебування під час тривоги. Виклики, які стоять перед сучасною педагогічною освітою, передбачають відкриття та оснащення навчальних і на-

уково-дослідних лабораторій сучасним обладнанням, що стане базовою основою саме для формування практичних компетентностей. Ці лабораторії повинні забезпечувати професійну підготовку як у традиційному форматі, так і в змішаному чи дистанційному. Як приклад зазначаємо діяльність лабораторії Нової Української Школи, яка активно функціонує на факультеті педагогічної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка (<https://pedagogy.lnu.edu.ua/laboratory/navchalno-naukova-laboratoriia-novoi-ukrainskoi-shkoly-2>) і спрямована на формування професійних компетентностей майбутніх вихователів ЗДО в контексті забезпечення наступності освіти, навчання та виховання дітей дошкільного віку та учнів початкової школи.

2. Необхідно забезпечити розширення освітніх послуг у сфері освіти дорослих для тієї категорії населення, яка потребує перекваліфікації чи додаткової освіти. Вихователь ЗДО, що має професійну педагогічну підготовку, стає все більш затребуваним для роботи асистента вихователя ЗДО чи асистента дитини з особливими освітніми потребами; фахівці з педагогічною освітою дуже часто стають волонтерами у місцях тимчасового розміщення осіб, які змушені були покинути власні домівки.

3. Професійна підготовка майбутніх вихователів в умовах воєнного стану потребує посилення інноваційної діяльності усіх учасників освітнього процесу. У цьому аспекті ми акцентуємо увагу на посиленні зв'язків освіти з наукою й бізнесом. Співпраця з громадськими організаціями, бізнес-структурами дає можливість впровадження в освітій процес альтернативних технологій та активних методик. Одним із прикладом такої співпраці є меморандум між Громадською організацією «Дамо дітям рухатися» та факультетом педагогічної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка (<https://pedagogy.lnu.edu.ua/academics/videoteka>).

4. Фінансова автономія ЗВО, яка передбачає залучення науково-педагогічних працівників університетів до інноваційної підприємницької діяльності та комерціалізація результатів наукових досліджень. У ст. 23. Закону України «Про освіту» зазначено: Держава гарантує академічну, організаційну, фінансову і

кадрову автономію закладів освіти (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19?find=1&text>). Фінансова автономія підтримується цим законом та низкою інших нормативно-правових документів, що дає можливість ЗВО в статусі юридичної особи отримати право на створення та діяльність різноманітних фондів, які формуються за рахунок різних фінансових надходжень і які заклад вищої освіти може використовувати на власний розсуд. На противагу державним надходженням, використання яких супроводжується значною кількістю звітної документації, позабюджетні кошти надають великі можливості ЗВО.

Таким чином, професійна підготовка майбутніх вихователів в умовах воєнного стану – це структурована, цілеспрямована та систематична організація освітнього процесу, ефективність якої зумовлена низкою вагомих чинників та залежить від сукупності педагогічних, психологічних, організаційних й інших умов. Максимально результативною професійна підготовка буде при налагодженій педагогічній взаємодії усіх учасників освітнього процесу: викладачів, студентів і роботодавців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вища освіта в Україні: зміни через війну: аналітичний звіт / Є. Ніколаєв Г. Рій, І. Шемелинець. Київ : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2023. 94 с.
2. Лопушинський І., Дурман О., Чушак А. Особливості функціонування системи вищої освіти України в умовах воєнного стану. *Вісник Херсонського національного технічного університету*. 2022. № 3 (82). С. 145–152. https://journals.kntu.kherson.ua/index.php/visnyk_kntu/article/view/84